

[Justitsministeren.]

os, at der ikke gives indrømmelser ud over de forpligtelser, vi har efter den europæiske udleveringskonvention af 1957 og, når dette lovforslag er vedtaget, de bestemmelser og principper, som gælder i dette lovforslag. Ja, det var vist også svar til hr. Diderichsen. Det er meget tænkeligt, at vi i fremtiden vil indgå traktater, men vi vil altid holde os inden for de principper, som er nedfældet i lovforslaget her.

Jeg kan takke samtlige ordførere for behandlingen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (From): Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i borgerlig straffelov. (Forældelse, pornografi, homoseksuel prostitution m. v.).

(Lovforslaget (nr. 120) findes i tillæg A. sp. 2449, fremsættelsen i tidenden sp. 2025).

Første næstformand (From): Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i forskellige lovbestemmelser om forældelse af strafansvar.

(Lovforslaget (nr. 121) findes i tillæg A. sp. 2527, fremsættelsen i tidenden sp. 2025).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Thomas Have: Hovedpunkterne i de fremsatte lovforslag er ændringerne af straffelovens kap. 11 om ophør af strafferetlige retsfølger og nogle ændringer i lovens regler om de såkaldte sædelighedsforbrydelser, for så vidt angår den homoseksuelle prostitution og pornografi.

Forslagene bygger på straffelovrådets betænkning, og de foreslåede ændringer af de danske regler om strafforældelse vil betyde, at der i hovedsagen tilvejebringes ensartede nordiske regler også på dette område. Betydningen heraf må vurderes på grundlag af det samarbejde, som finder sted mellem de nordiske landes myndigheder med hensyn til strafforfølgning og straffuldbyrdelse.

Jeg skal ikke ved denne lejlighed gå i enkeltheder i min omtale af de ændringer, som ministeren foreslår i bestemmelserne om strafforældelse og seksualforbrydelser, idet disse ændringer efter min opfattelse bedst egner sig til at blive gennemgået og diskuteret under et kommende udvalgsarbejde.

Jeg vil indskrænke mig til nogle få bemærkninger om de forholdsvis vidtgående ændringer i pornografireglerne i lovens § 234.

I den oprindelige udformning af 1930 indeholdt straffeloven jo kun den pornografiregel, som nu findes i § 234, stk. 1, og hvis hovedbestemmelse er et forbud mod at offentliggøre eller udbrede utugtige skrifter og billeder. Disse regler er siden skærpet i 1939, sådan at overtrædelse af bestemmelserne, hvis de begås i erhvervs-mæssigt øjemed, i almindelighed skal straffes med frihedsstraf.

Da der i den offentlige diskussion omkring denne pornografiregel har været stor usikkerhed med hensyn til reglens rækkevidde og begrundelse, har sagen været taget op til behandling i straffelovrådet, som har afgivet en ret omfattende betænkning om dette spørgsmål. I betænkningen har rådet givet en redegørelse for de synspunkter, som man har anset for at være relevante for, at man kunne tage stilling til spørgsmålet om en eventuel ændring af loven, og på det grundlag har rådet afgivet sin indstilling om en ændring af § 234. Ministeren foreslår, at § 234, stk. 2 og 3, ophæves, og i denne indstilling er straffelovrådet helt enig med ministeren. Det er vel heller ikke disse ændringer, der kan give anledning til nogen større diskussion.

Derimod kan ændringerne i stk. 1 vel nok give anledning både til debat og til alvorlig overvejelse. Den helt centrale ændring er jo her en ophævelse af forbuddet mod offentliggørelse og udbredelse af utugtige skrifter, medens det tilsvarende forbud

[Thomas Have.]

vedrørende pornografiske billeder opretholdes. Det kan vel være svært at tage stilling til, om lovforslaget på det punkt netop har ramt det helt rigtige. Der kan vel være tvivl om, hvorvidt det er rigtigere at give forskellige regler om disse forhold for skrifter og for billeder. Jeg har bemærket, at ministerens forslag er i overensstemmelse med flertallet i rådet. Man kunne måske ellers let fristes til at tro, at der var tale om sådan en slags kompromis, hvor man på den ene side ophæver forbuddet mod utugtige skrifter og for at få balance på den anden side opretholder forbuddet vedrørende billederne.

Jeg vil gerne for mit vedkommende erklære mig helt enig med den højtærede minister, når han i sin fremsættelse advarer imod at overvurdere disse spørgsmåls betydning. Det er da vistnok en kendsgerning, at den regel, vi har, den regel, der gælder, ikke har været nogen alvorlig hæmning for den litterære ytringsfrihed. Jeg kan erklære mig enig med ministeren i, at der ikke er tilstrækkelig begrundelse for at opretholde den begrænsning i ytringsfriheden og læsefriheden, som det gældende forbud har været udtryk for. Jeg er også enig med ministeren, når han har udtalt tvivl om, hvorvidt det er rigtigt at have disse forskellige regler for skrifter og for billeder.

Vi er i mit parti enige med ministeren i de ændringer, der er foreslået; vi er enige om, at det er værdifulde fremskridt, idet vi i så høj grad som muligt bør undgå censur på disse områder. Vi vil være indforstået med, at et kommende udvalg eventuelt har mulighed for at drøfte andre løsninger end dem, der er foreslået her i lovforslaget, idet vi dog er helt enige med ministeren i lovforslagets hovedsigte.

Jeg skal samtidig anbefale det andet lovforslag, som er til behandling, forslag til lov om ændringer i forskellige lovbestemmelser om forældelse af strafansvar. Det går ud på at foreslå ændringer i 15 forskellige speciallove.

Jeg skal med disse bemærkninger på mit partis vegne anbefale de to lovforslag til vedtagelse i det høje ting.

Ib Thyregod: Som det allerede har været omtalt, er der her tale om to forslag, et

specialforslag vedrørende forældelse af strafansvar og et forslag om ændringer i borgerlig straffelov, dels i bestemmelserne vedrørende forældelse, dels i bestemmelserne vedrørende pornografi, homoseksuel prostitution og en række andre bestemmelser i straffeloven.

Må jeg straks sige, at med hensyn til spørgsmålet om forældelse har jeg ingen særlige bemærkninger. Jeg forstår det således, at man her arbejder på at opnå nordisk retsenhed, og det kan vi naturligvis også ønske. Vi må naturligvis se på, hvorledes det vil virke, når man i stedet for at se på straffen for den konkrete lovovertrædelse skal se på maksimum i strafferammen; men bortset fra denne bemærkning har jeg ingenting at sige vedrørende dette forslag. Jeg regner med, at det under udvalgsbehandlingen kan blive nærmere gennemdrøftet.

Men så er der problemerne i forbindelse med det andet lovforslag, hvori der foreslås ændringer af en række bestemmelser i straffeloven. Jeg skal gennemgå nogle af de vigtigste af de bestemmelser, der her er tale om.

Det er først bestemmelsen vedrørende blodskam, hvor man vil ophæve bestemmelsen om straf, for så vidt angår den unge person, uanset om alderen er mere end 18 år. Det kan vi finde rimeligt, og det har straffelovrådet jo også erklæret sig enig i.

Så er der spørgsmålet om voldtægt. Her har man — justitsministeren omtalte det i sin fremsættelse — været inde på den tanke at skelne mellem to former for voldtægt. Man har i de senere år diskuteret, om man skulle lade foretage en sådan opdeling og fastsætte forskellige straffebestemmelser for de to former. Problemet angår den såså kaldte „forberedte voldtægt“, og spørgsmålet er, om der, hvis der i forvejen har været et vist selskabeligt samvær mellem den pågældende pige og den mand, der senere begår voldtægten, skulle anvendes en mildere straffebestemmelse. Straffelovrådet har fået forelagt spørgsmålet og er kommet til den konklusion, at det bør der ikke.

Jeg tror, man må være enig i dette ud fra forskellige synspunkter. Der kan være grundlag for i de enkelte tilfælde at anvende en mildere straf, og det forslag, som her foreligger, tager jo netop sigte på dette ved

[Ib Thyregod.]

at nedsætte minimum for strafferammen, således at man ikke nødvendigvis skal idømmes straf på 1 års fængsel. Det er klart, at i de tilfælde, som vi har set — det kan være Hirtshalssagen, og det kan være en række af de andre sager fra de senere år — har man netop for at komme uden om denne strafferammes minimum indladt sig på forskellige juridiske konstruktioner med at anvende andre bestemmelser i straffeloven, bestemmelser om blufærdighedskrænkelse og ulovlig tvang, for på den måde at undgå denne 1 års regel. Derfor kan der være rimelig grund til, at man i almindelighed nedsætter minimum, uden at dette dog skal få nogen konsekvenser for den generelle strafbarhed af voldtægten eller med hensyn til strafudmålingen.

Efter de oplysninger, som foreligger, ligger den almindelige straf for voldtægt på en 3-4 år, og det må vel også siges at være en rimelig, en nogenlunde rimelig strafudmåling. Men så kan der foreligge tilfælde, hvor det af den ene eller anden grund kan være rimeligt, at man bedømmer forholdet mildere, og for det skabes der nu denne mulighed, men uden at man opstiller en sondring mellem forberedt og ikke forberedt voldtægt.

Når man må være betænkelig ved at opstille en sådan sondring, skyldes det også dette, at man, hvis det skete, måtte regne med, at de sigtede under disse sager i højere grad ville forsøge på at mistænkeliggøre den unge pige på forskellig måde for derved at opnå en mildere straf. Vi har allerede været ude for et tilfælde, hvor pårørende til den pågældende, der var sigtet under sagen, foretog en båndoptagelse af en samtale med den unge pige med henblik på ved hjælp af den at opnå en mildere straf eller frifindelse. Jeg tror derfor, at det resultat, som straffelovrådet og justitsministeren er kommet til her, må anses for at være rimeligt.

Den næste bestemmelse i straffeloven, der omtales, er § 225, og ministeren er kommet til det resultat, at denne bestemmelse kan man uden videre ophæve, fordi den ikke har noget anvendelsesområde. Det er reglen om straf for den, der under misbrug af en på alder og erfaring beroende overlegenhed forfører en person af samme køn under 21 år til kønslig usædelighed med sig selv. Jeg tror, at vi, inden man går til dette skridt,

skal nærmere undersøge, om dette virkelig er rigtigt, om reglen ikke trods alt har et anvendelsesområde, om der ikke kan forekomme tilfælde af misbrug, hvor det vil være uheldigt ikke at have en bestemmelse som § 225.

Den næste bestemmelse er § 230 om den homoseksuelle prostitution. Reglen er jo efter den gældende lov, at den, der modtager betalingen, han straffes, medens den, der yder betalingen, er straffri. Det er en lovbestemmelse, som med rette er blevet kritiseret for at skabe en ulighed, også i forhold til de regler, som gælder for den heteroseksuelle prostitution. Her er reglen jo den, at hvis det drejer sig om en ung pige, som er prostitueret, bliver der ikke tale om straf i første omgang, men kun om et tilhold for løsgænger; hvis dette overtrædes, bliver der tale om straf.

Det er klart, at på denne baggrund og på grundlag af de erfaringer, man i øvrigt har gjort — hvorefter reglen om modtagelse af betaling også gælder for enkeltstående tilfælde — må det være naturligt at tage spørgsmålet om ophævelse af straffelovens § 230 op. Det viser sig da også, at straffelovrådet, som har behandlet disse spørgsmål, har været inde på den samme tankegang, men opfattelserne i straffelovrådet deler sig sådan, at flertallet går ind for at ændre bestemmelsen, således at den kommer til at svare til den, som gælder for almindelig prostitution, medens et mindretal går ind for helt at ophæve bestemmelsen. Det er den sidste opfattelse, mindretallets opfattelse; som justitsministeren har fulgt og lagt op i forbindelse med dette forslag.

Inden man går så vidt som til helt at ophæve straffelovens § 230, mener jeg dog, at det må være en forudsætning, at man på anden måde har skabt den sociale indsats, som er nødvendig over for dette særlige problem. Den homoseksuelle prostitution, særlig trækkerdrengene og de unge, er et problem, som ikke kan løses ved de sædvanlige sociale foranstaltninger; jeg mener, det vil være nødvendigt at gøre en særlig indsats, og spørgsmålet er, om man helt kan ophæve bestemmelsen, om man ikke måske skal vælge straffelovrådets flertals opfattelse af dette spørgsmål, indtil man har fundet en løsning på disse vigtige sociale problemer.

[Ib Thyregod.]

Det næste spørgsmål angår straffelovens § 234 om pornografi. Vi kan være enige i, at de skærpselser, som blev indført i 1939 i 2. og 3. stykke, kan ophæves; de har i virkeligheden heller ikke haft noget særligt område. Vi kan se på de straffe, som er idømt i disse tilfælde, at det er ikke her, der er sket noget særligt; det er med hensyn til beslaglæggelsesforanstaltningerne, og det er her, sanktionerne har virket.

Men tilbage bliver spørgsmålet, om man i øvrigt skal ophæve pornografibestemmelsen eller man skal beholde den, eventuelt under en anden form. Det første spørgsmål, man må stille, er jo: hvad ligger der nærmere i dette begreb, pornografi? Hvis man ser på den betænkning, straffelovrådet har afgivet, vil man se, at dette nærmere er blevet belyst dels ud fra en psykologisk opfattelse, dels ud fra en juridisk opfattelse og også fra lægelig side. Vi har retslægerådets udtalelser om disse ting, og man peger også fra retslægerådets side på, at man har vanskeligt ved at se, hvorledes de skadelige virkninger af pornografien opstår. Man har en udtalelse fra det sociologiske institut, og der er en udtalelse fra professor Trane-kjær Rasmussen, hvor han for øvrigt til støtte for sin opfattelse citerer Søren Kierkegaards behandling af det æstetiske livsstadium i Enten-Eller. Alle sider af problemet er her behandlet.

Tilbage bliver den juridiske side: hvad ligger der i dette begreb, pornografi? Også herom findes der udtalelser fra forskellig side. Jeg kan nævne, at der i Juristen 1966 findes en artikel af højesteretsdommer Tamm, hvori han nærmere gennemgår pornografibegrebet og siger, at det som en retlig standard er noget relativt, som veksler med tiderne og er forskelligt i forskellige lande, men i øvrigt går ind for en opretholdelse af pornografibegrebet.

Endvidere foreligger der en kommentar fra højesteretsdommer Trolle i relation til den kendte sag om Fanny Hill. Denne kommentar findes i Ugeskrift for Retsvæsen

1965, og han siger her, at det, som højesteret har lagt vægt på under denne sag, er ikke det synspunkt, jeg før nævnte, men derimod et afvejningsprincip, hvor man i høj grad lægger vægt på, om de skildringer, der er tale om, har en litterær værdi. Trolle siger således i sine bemærkninger om Fanny Hill-dommen:

„Dommen rokker derfor ikke ved det i motiver og af forfatterne antagne, at grove og perverse skildringer uden — eller uden synderlig — litterær værdi stadig vil blive anset omfattet af paragraffen. Men har en bog nogen litterær værdi, skal der nok adskilligt til, for at den vil blive forbudt.“

Det er altså de juridiske opfattelser — ja, der forligger mange andre — men de juridiske opfattelser, som navnlig har gjort sig gældende i den sidste tid vedrørende disse pornografibestemmelser.

Man må vel sige, at der er sket en meget betydelig udvikling i de senere år. Det er navnlig sket efter Fanny Hill-dommen; men allerede inden den kan man sige at der er sket en udvikling, og hele den udvikling, som er sket, har måske ligefrem overflødiggjort spørgsmålet om en ophævelse af pornografiparagraffen, fordi man allerede nu har en sådan frihed, at man snarere må spørge om, hvad der er forbudt, end om, hvad der er tilladt. På grund af de retssager, der har været, og som vi alle kender, kan man imidlertid ikke komme uden om, at der ligefrem har været tale om en form for reklamering for de pågældende værker, og netop de bøger, som har været indblandet i en retssag, har i mange tilfælde fået et ganske særligt salg. Det kan jo føre til — og må vel føre til — den betragtning, at den lov, vi har, ikke er tilfredsstillende. Selv om man siger, den har virket med en relativ standard, har den ikke virket med en sådan klarhed, at vi har kunnet finde frem til, hvad der skal være forbudt, og hvad der skal være strafbart efter denne lov. Derfor er det rimeligt, at justitsministeren har bedt straffelov-

[Ib Thyregod.]

rådet se på spørgsmålet om ophævelse af bestemmelsen eller ændringer i bestemmelsen.

Også her har straffelovrådet delt sig med to opfattelser, idet flertallet går ind for at ophæve bestemmelsen i § 234, medens et mindretal går ind for, at man bevarer en vis bestemmelse om pornografi, men finder frem til andre kriterier. Det er landsretspræsident Erik Andersen, der har givet udtryk for dette synspunkt. Udviklingen har, som jeg allerede har sagt, ført med sig, at der er kommet en meget betydelig frihed på dette område, så man kan spørge om, hvad der egentlig bliver tilbage. Alligevel må man vel nok nærmere overveje det synspunkt, som også landsretspræsident Erik Andersen har ført frem, nemlig dette, at man må se på, om der ikke gennem en anden bestemmelse end den nuværende kan foretages en afgrænsning, således at de groveste former, navnlig de stærkt perverterede fremstillinger, som kan virke forrående og depraverende, også fremtidig forbydes. Det er her, problemet om sadisme o. lign. kan komme ind i billedet.

Endelig er der problemet med de unge under 18 år. I straffelovens § 234, stk. 1, nr. 1, siges der i den nugældende formulering, at der er straf for den, der tilbyder eller overlader en person under 18 år utugtige skrifter, billeder eller genstande. Dette foreslås ændret til „utugtige billeder eller genstande“. Det vil altså sige, at der efter § 234 ikke længere er straf for den, som overlader en person under 18 år utugtige skrifter. Spørgsmålet er dog, om der ikke — rent bortset fra alt øvrigt vedrørende pornografi — er et behov for en særlig regel i forhold til de unge, altså dem under 18 år, børnene, og det er jo sådan, at hvis man ophæver bestemmelsen fuldstændigt, ja, så ophæver man også den beskyttelsesregel, der findes i nr. 1.

Derfor kan jeg på mit partis vegne sige, at vi under udvalgsbehandlingen må se nærmere på disse spørgsmål ud fra det synspunkt, at man først skal se, om det er muligt at finde frem til andre, bedre kriterier, således at der ikke gennem den indsats, der gøres ved disse retssager, skabes fornyet offentlighed, fornyet reklame om disse ting. Endvidere må man med

særligt henblik på de unge se på den bestemmelse, der findes i § 234, stk. 1, nr. 1. Vi er endvidere enige med justitsministeren i, at man vedrørende billeder og genstande må opretholde den gældende regel.

Problemet er naturligvis vanskeligt. Man må se på erfaringerne fra udlandet; men så vidt jeg har forstået, er det justitsministerens tanke, at vi her skal være foregangsland, altså også gå forud for de andre nordiske lande. Det kan måske få den konsekvens — som også rigspolitichefen har været inde på i sin skrivelse, der er aftrykt i betænkningen — at Danmark kan blive en form for central netop for disse områder. Det er jo sådan set en af de uheldige ting, som følger med en fuldstændig ophævelse af pornografibestemmelsen.

Hvis man altså kan finde frem til en formulering, som udelukker de groveste tilfælde, og som ikke skaber den publicity om disse værker, som den nuværende lovgivning har skabt, ja, så vil vi foretrække at finde frem til en sådan løsning under udvalgsbehandlingen.

Jeg vil gerne sige til hr. Thomas Have, som var inde på, at man ville undgå censur, at dette har jo sådan set ikke noget med censur at gøre, idet censur er forudgående, forebyggende foranstaltninger, og der er jo ikke tale om, at de pågældende bøger på forhånd skal censureres. Vi har jo f. eks. for filmenes vedkommende en filmcensur; justitsministeren har ved lejlighed været inde på spørgsmålet, og jeg ved, der var en film for nylig — det var noget med nogle engle, så vidt jeg husker — som virkede særlig forrående, og som justitsministeren derfor forbød. Det skete i kraft af reglerne om filmcensur. Men der er jo slet ikke tale om nogen censur på dette område; det er simpelt hen sådan, at man har visse regler, som skal overholdes, og det kan medføre indskriden, hvis de ikke overholdes.

Endelig er der bestemmelsen i straffelovens § 235 om reklame for præventive midler; her foreslås det at ophæve bestemmelsen om, at der ikke må reklameres på forargelig måde. Man kan spørge, hvorfor der egentlig skal reklameres på forargelig måde. Men det er jo et lille problem, og vi er da — i forbindelse med den diskussion, vi har haft her i folketinget om pro-

[Ib Thyregod.]

blemmerne vedrørende abortlovgivningen, svangerskabslovgivningen — enige i, at det er nødvendigt, at vi har reklamerings for præventive midler, at der gives oplysninger om dem, og jeg håber derfor, vi kan finde en løsning på dette problem i forbindelse med udvalgets behandling.

Jeg kan altså på mit partis vegne tilsi-ge en saglig medvirken med de forbehold, som jeg her har nævnt.

Thestrup: På mit partis vegne skal jeg fremsætte nogle bemærkninger om de to lovforslag, vi har til behandling i dag, nemlig forslaget om ændringer i straffeloven og forslaget om ændringer i forskellige lovbestemmelser om forældelse af strafansvar. Jeg vil gerne samle mine bemærkninger om følgende punkter: 1) ændring af forældelsesreglerne, 2) ændring af reglerne om falsk anmeldelse, 3) ændring af nogle af reglerne om sædelighedsforbrydelser, nemlig reglerne vedrørende blodskam, voldtægt og homoseksuel prostitution, og 4) ændring af reglerne om pornografi.

Ændringerne i forældelsesreglerne går som fremhævet i ministerens fremsættelse for det første ud på, at forældelsesfristens længde skal beregnes efter maksimum i strafferammen for lovovertrædelser af den pågældende karakter i stedet for som nu efter størrelsen af den straf, som ville være blevet udmålt for den pågældende konkrete lovovertrædelse. For det andet foreslås straffelovens forældelsessystem indført for strafansvar efter andre love end straffeloven — jeg kan nævne som eksempel skovloven, patent- og mønsterloven, stærkstrømsloven o. lign. For det tredje foreslås det med hensyn til konfiskation gennemført, at påtaleadgangen forældes sammen med strafansvaret, dog at forældelsesfristen ikke er mindre end 5 år og for konfiskation af udbytte 10 år. De samme forældelsesregler foreslås for idømt konfiskation.

Vedrørende adgangen til at gøre konfiskationsansvar gældende i dødsboer foreslås tillige indskrænkninger. Endelig for det fjerde foreslås forældelsesfristen med hensyn til pålagt bødestraf forkortet fra 5 til 3 år, når bøden er under 3.000 kr. De fore-

slåede regler på disse områder vil bevirke, at vor lovgivning her bliver overensstemmende med de andre nordiske landes.

Jeg kan give tilslutning til princippet i ændringerne, men jeg vil gerne i udvalget have lejlighed til at se på, om indførelse af disse nye regler i praksis må antages at give en noget hurtigere forældelsesfrist end nu, hvilket jeg vil betragte som en fordel. Jeg har i min virksomhed som dommer erfaring for, hvor hårdt det virker, når der, flere år efter at en forbrydelse er begået, bliver rejst tiltale. Ofte skyldes anmeldelsen jo, at en eller anden, der ikke tidligere har fundet lejlighed til at anmelde sagen, er blevet vred på den pågældende og nu for at få hævn griber lejligheden til at anmelde. Men principielt kan jeg give tilslutning til de foreslåede ændringer.

Det næste punkt, jeg vil tale om, er de ændringer, der tilsigtes indført vedrørende strafansvar for falske anmeldelser, og her er det jo således, at man kriminaliserer et særligt forhold, nemlig det forhold, at nogen anmelder sig selv urigtigt eller foretager falske anmeldelser af andre med deres samtykke.

Det kan lyde lidt mærkeligt, at man nu går til at kriminalisere dette forhold, men når man læser de to højesteretsdomme, der er henvist til i anmærkningerne, vil man se, at der er fornuft i forslaget.

I det ene tilfælde drejer det sig om, at en mand, der på grund af spirituskørsel var fradømt retten til at føre motorkøretøj, blev noteret af politiet for en parkeringsovertrædelse, og for at det ikke skulle blive opdaget, at han ulovligt havde kørt motorkøretøj, fik han en anden til at anmelde, at det var ham, der havde kørt, og at det altså var ham, der havde begået den pågældende parkeringsforseelse.

Det andet tilfælde drejede sig om en dame, der i spirituspåvirket tilstand havde påkørt et motorkøretøj og påført det en skade, og som fik en af sine veninder til at anmelde, at det i virkeligheden var hende, der havde ført vognen og begået overtrædelsen af færdselsloven.

I intet af disse tilfælde mente højesteret at de nugældende regler kunne medføre, at de pågældende personer blev straffet for falsk anmeldelse. Derfor tror jeg nok, at det er rimeligt som af ministeren foreslået,

[Thestrup.]

at disse forhold bliver kriminaliseret. Jeg kan altså tiltræde denne ændring.

Dernæst kommer jeg til ændringerne i nogle af reglerne om sædelighedsforbrydelser. Den første af disse regler vedrører blodskamsforbrydelsen. Her indføres den ændring, at den beslægtede i nedstigende linje ikke straffes, medens den pågældende nu kun er straffri, hvis han eller hun — og det er jo i langt de fleste tilfælde en datter med en far — er under 18 år. Jeg kan give min tilslutning til ændringen, der jo tillige går ud på at afskaffe den særlige strafforhøjelse til fængsel i 10 år, der finder sted, når slægtningen i nedstigende linje er under 18 år.

Men der er her et spørgsmål, jeg gerne vil stille til ministeren. Hvorfor er bestemmelsen i den nuværende § 210, stk. 3, 2. punktum, bortfaldet? Det er den, der lyder sådan:

„Ved samleje mellem søkende kan straffen bortfalde for den, der ikke er fyldt 16 år.“

Efter min opfattelse dækkes det ikke helt af § 84, stk. 2. Det er muligt, der er en forklaring på det. Ellers synes jeg nok, at det i og for sig er en ganske rimelig bestemmelse, at straffen bortfalder for den, der ikke er fyldt 16 år.

Den anden bestemmelse på dette område er bestemmelsen om voldtægt m. m., straffelovens §§ 216-218. I den egentlige voldtægtsbestemmelse, § 216, ændres strafferammen fra det nuværende: fængsel fra 1 til 16 år, til: fængsel i 30 dage til fængsel i 10 år. Der er i betænkningen og i ministerens fremsættelse gjort rede for grunden til denne ændring, derunder for grunden til, at man ikke har sondret mellem egentlig voldtægt og det, der er blevet kaldt for „forberedt voldtægt“.

Jeg kan tilslutte mig ministerens betragtninger. Jeg tror, at det er af betydning ved denne forbrydelse at have en meget vid strafferamme. Det er jo navnlig ved forsøg på voldtægt, at man ser så vidt forskellige forhold, fra det temmelig uskyl-

dise til det meget grove. Men man må ikke glemme, at reglerne på dette område jo er til for at beskytte kvindens seksuelle frihed, og med de nuværende regler er der ofte sket det, at det

temmelig uskyldige forsøg er blevet bedømt for strengt, og at der til gengæld er frifundet for temmelig grove ting. Det er, ligesom der i øjeblikket er en vis tilbøjelighed til at mene, at når en kvinde viser en vis interesse for at være sammen med en mand, f. eks. kører ud med ham i en bil eller lader ham komme ind på sit værelse, så giver hun ham dermed adgang til at tro eller ret til at tro, at hendes vægning mod at have samleje med ham, ja, selv hendes modstand mod forsøg på at få samleje med hende, ikke er alvorligt ment, kun er gjort på skrømt fra hendes side. Jeg har gentagne gange mødt denne opfattelse hos domsmænd, og jeg må sige — hvad endnu mere mærkeligt er — jeg synes også, jeg af og til møder den hos anklagemyndigheden. Jeg er bange for, at man herved kan komme til at anerkende en lidt for grov mandfolkemoral.

Jeg havde for nylig i en domsmandssag et sådant tilfælde, og da jeg var tilbøjelig til at anse kvindens modstand for alvorligt ment, sagde en af domsmændene til mig: „Dommeren kan tro, der er mange slemme piger“. Og så sagde jeg: „Ja, det er muligt nok, men selv den slemme pige har jo krav på en vis beskyttelse; hun skal i alt fald selv have lov til at bestemme, om hun vil have samleje med det pågældende mandfolk.“ Denne opfattelse vedkender jeg mig, og jeg synes i og for sig også, at man burde søge at få slået det fast, således at man nåede frem til en ordening, hvor der i alt fald var fuld beskyttelse for kvinden, der virkelig gør modstand, og for kvinden, der virkelig viser, at hun ikke vil have noget med manden at gøre. Men principielt kan jeg slutte mig til den ændring, der her er foreslået.

Det næste er bestemmelserne om ophævelse af § 225, stk. 3, og af § 230 om den homoseksuelle prostitution. Jeg har intet at indvende mod ophævelsen af § 225, stk. 3. Hvad § 230 angår, så kan jeg helt slutte mig til den udtalelse, der er fremsat af professor Waaben i straffelovrådet. Den lyder sådan:

„Såfremt der forelå en tilfredsstillende løsning inden for forsorgslovgivningens rammer, ville der formentlig ret let kunne opnås enighed om, at det var ønskeligt at holde disse forhold uden for straffelov-

[Thestrup.]

givningens område, således at man undgik at skulle true de pågældende med straf for at blive i stand til at hjælpe dem.“

Jeg kan, som jeg nævnte, helt slutte mig til dette synspunkt, og ud fra dette synspunkt vil jeg være med til at drøfte forslaget, og der må naturligvis også her tages hensyn til, om det kun drejer sig om et meget begrænset område, eller det er et område af større omfang.

Og så kommer jeg til det, der vel vil give anledning til mest diskussion af disse forslag, forslaget vedrørende pornografi eller nærmere bestemt forslaget om ophævelse af forbuddet mod offentliggørelse og udbredelse af utugtige skrifter, medens det tilsvarende forbud vedrørende pornografiske billeder opretholdes.

Mit partis og mit hovedsynspunkt er her, at når talen er om pornografi, er det offentlige ikke berettiget til at bestemme over, hvad en voksen kvinde eller en voksen mand må læse. Det skal den pågældende selv kunne bestemme. Hertil kommer, at efter vor opfattelse har beslaglæggelse af en bog som utugtig eller en retssag om en bog som utugtig mere end noget andet bidraget til at udbrede den pågældende bog. Havde vi ikke haft retssagen om „Fanny Hill“, så tror jeg, at denne gamle engelske dame havde været lige så ukendt i dag, som hun var for 25 år siden.

Jeg har med interesse læst straffelovrådets betænkning om straf for pornografi, ikke mindst de erklæringer, der er afgivet til det fra retslægerrådet, fra professor Trane-kjær Rasmussen, de pædagogisk sagkyndige, sociologisk institut, rigspolitichefen og dr. Kirsten Auken. Efter disse erklæringer at dømme skulle der ikke for nogen, heller for børn og helt unge, være nogen skadevirkninger af at læse pornografisk litteratur, undtagen måske for så vidt angår den, hvor skildringen er præget af vold og sadisme. Jeg kunne ønske i udvalget at få dette problem: skadevirkningen over for børn og ganske unge af pornografi med stærke islæt af vold og sadisme, nærmere undersøgt.

Jeg kunne også ønske i udvalget at få lidt nærmere oplysning om vor stilling i international henseende på dette punkt. Her har jeg samme anskuelse som hr. Ib Thyregod. Der er vel ingen af os, der ville

se med glæde på, om Danmark blev en international central for udbredelsen af pornografiske skrifter, således som dele af Arabien er central for slavehandelen eller visse lande i den nære orient er central for handel med narkotika.

Jeg er enig med ministeren i betragtningerne vedrørende pornografiske billeder, og principielt går vi altså ind for at ophæve bestemmelserne om forbuddet mod offentliggørelse og udbredelse af utugtige skrifter. Ophævelsen af § 235 kan jeg tilslutte mig.

Jeg kan efter dette med disse bemærkninger give tilsagn om en velvillig behandling af de foreliggende lovforslag.

Poul Dam: De to foreliggende lovforslag er jo som andre lignende tidligere i høj grad et resultat af det arbejde, der er udført af straffelovrådet, og jeg føler trang til i den anledning at begynde med nogle principielle bemærkninger om forholdet mellem denne form for sagkundskab og det lovgivningsarbejde, som foregår her i folketinget.

Det er klart, at de fremragende jurister, som sidder i straffelovrådet, er nogle ganske overordentlig nyttige, ja, uundværlige rådgivere på dette felt. Deres teoretiske viden om udviklingen på dette område og om de principper, der ligger til grund for den hidtidige lovgivning, deres kendskab til domspraksis og alt, hvad der hører sammen dermed, er af meget stor værdi, men det er jo, som om man her som på andre områder benytter de sagkyndige til mere end det, som de egentlig er beregnet til, altså at man ikke alene har en stor interesse for de sagkyndiges viden, for de tekniske oplysninger, som de kan give, men at man også lægger en ganske særdeles vægt på de sagkyndiges vurderinger af et eller andet problem — altså på deres syn på, om en eller anden ændring i straffeloven, som det her er, er ønskelig, om det ville være bedre eller dårligere, at en eller anden ændring blev gennemført.

Det er klart, at straffelovrådets medlemmer har og skal have samme adgang som alle andre borgere til at have deres meninger om, hvilket formål lovene må have, hvad der f. eks. skal anses for strafværdigt. Men disse vurderinger er i og for sig ikke mere værd end alle andres vurderinger. Netop når det drejer sig om spørgsmålet: hvad er strafværdigt, hvad skal straffeloven be-

[Poul Dam.]

skæftige sig med, er det efter min mening meget vigtigt, at det er den almene retsfølelse i samfundet, der kommer frem, at vi ikke nødvendigvis lader selv nok så fremragende jurister bestemme det for os. Det kan nemlig meget let, hvis juristerne i alt for høj grad bestemmer, skal vi sige lovgivningens sigte og indhold med deres vurderinger, føre til en afstand mellem lovgivning og domstole på den ene side og befolkningen på den anden side, som er ganske overordentlig farlig for respekten for lovene og respekten for domstolene. Ud fra disse betragtninger vil ministeren forstå, at jeg med tilfredshed har konstateret, at han i hvert fald på ét punkt er gået imod straffelovrådets flertal og har støttet sig på et mindretal og sin egen sunde fornuft.

Efter dette skal jeg sige nogle forholdsvis få ord om de ret forskelligartede spørgsmål, der er i de foreliggende lovforslag.

Reglerne om forældelse er jo et område, som bedst egner sig for udvalgsbehandlingen. Jeg kan her foreløbig blot sige, at vi ser med glæde, at man her går i retning af noget større nordisk ensartethed ved, at man sætter forældelsesfristerne i forhold til strafferammerne for de enkelte forbrydelsesgrupper. Det er, så vidt vi kan se, en teknisk fordel, som man må hilse velkommen. Men ellers er der såvel med paragrafferne om forældelse her som om den særlige lov om forældelse i forskellige love tale om noget, vi kan drøfte i udvalget.

De andre områder er, bortset fra forskellige tekniske detaljer, man har taget med, jo områder, som er, skal vi sige næsten belastet med at være stærkt moralsk betingede områder. Det er jo i meget betydelig udstrækning forbrydelser, hvor det er svært at se anden begrundelse for, at de er kriminaliseret, end netop dette, at der er nogle menneskers moralske følelse, som bliver krænket på den ene eller den anden måde. Der er, bortset fra voldtægt, næppe i noget tilfælde tale om, at forbrydelserne virkelig volder skade på nogen person eller på nogen ejendom. Der er tale om en moralsk krænkelse, som man prøver at værne samfundet og værne andre mennesker imod igennem straffeparagraffer. Jeg tror, at vi med tiden vil nå til, at alle disse paragraffer vil forsvinde helt, efterhånden som man

accepterer, at menneskelig adfærd, som ikke skader andre, må være en privatsag.

Paragrafferne vedrørende blodskam er jo blevet forbedret; det vil jeg gerne indrømme. Jeg tror stadig væk, som jeg har haft lejlighed til at fremføre i en debat ved en tidligere straffelovsændring, at vi må kunne nå frem til en tilstand, hvor blodskam mellem voksne deltagere kommer uden for det, som straffeloven beskæftiger sig med. Om vi vil komme længere, end man er kommet til her i øjeblikket i dag, det ved jeg ikke. Hvis der er muligheder, skal min medvirken ikke savnes.

Voldtægtsreglerne er også blevet lempet under hensyn til de senere års retspraksis og i erkendelsen af, at der er en lang række mellemtilfælde, hvor den gamle strafferamme for voldtægt virkede ganske urimelig. Det er muligt, at paragraffen, selv som den nu er, er lidt for præget af tidligere tiders indstilling, men det er dog i hvert fald sådan, at domstolene har mulighed for at give en meget lille fængselsstraf i de tilfælde, hvor der er en lang række forklarende eller undskyldende momenter i situationen. Og så er der vel også tilfælde, hvor man prøver at anvende andre paragraffer i straffeloven, fordi man mener, at voldtægtsparagraffen ikke er præcist passende på det pågældende tilfælde.

Der er to ophævelser på området vedrørende homoseksualitet, dels forførelsesbestemmelsen og dels den paragraf, der indeholder en straf for homoseksuel prostitution. Når man henviser til, hvad jeg og andre medlemmer tidligere har sagt om disse paragraffer, så forstås det, at vi med glæde ser, at paragrafferne nu foreslås fjernet.

Og så er der endelig reglerne om pornografi i § 234. Jeg har med interesse læst de meget lærde bilag, der er skrevet til straffelovrådets betænkning, og jeg har med stor energi prøvet at finde ud af, om der virkelig var konkret ny viden i disse bilag, eller der ikke var andet end det, vi plejer at få, nemlig nogle i bevarer nydeligt ordvalg hyldede almindeligheder. Jeg har ikke fundet andet end almindelighederne. Men det gør heller ikke så forfærdelig meget, for det drejer sig jo her ikke om en konkret viden; det er for længst fastslået, at der er intet, der tyder på, at pornografi som sådan

[Poul Dam.]

er skadelig. Pornografi kan optræde i sammenhænge, hvor det ikke er særlig heldigt, og meget vel i en sammenhæng, hvor det ikke er særlig lækkert i hvert fald, men skadevirkninger har ikke kunnet fastslås. Og hvad man i øvrigt så kommer frem med, bliver for hovedpartens vedkommende hjernesvind.

Nu kan man vel regne med, at vi er færdige med alle diskussionerne om et eller andet kriterium for det skrevne, eftersom skrifter jo helt skulle fjernes fra § 234 i fremtiden. Men tilbage bliver der altså dette, at billederne stadig væk er med. Jeg har ikke helt været i stand til at forstå, hvorfor billeder skulle være så principielt anderledes end tekst. Jeg tror, at den opfattelse, at der er en principiel forskel her, skyldes en, skal vi sige lidt gammeldags, moraliserende, moralsk opfattelse af, at teksten, det skrevne ord, er noget helligt, medens billedet i og for sig, uanset hvad det forestiller, er noget mindreværdigt, at billedet altså er noget, som har en primitiv virkning på primitive mennesker, medens det skrevne, ordet, er noget, som tilhører et højere kulturlag og alene derfor ikke kan være så farligt.

Jeg ville ikke være bange for at fjerne også reglen om billeder, og min begrundelse herfor er bl. a. den, at den begrundelse, man måske kan fremføre, nemlig at mange af disse billeder, som trænger sig på, som det ikke kræver noget særligt arbejde at tilegne sig, sådan som en tekst alligevel gør det, at disse billeder jo allerede i dag er iblandt os. Man vil ikke kunne købe sin avis på en jernbanekiosk uden at få slynget 20-30 forsider af billigbøger af forskellig art i hovedet, forsider, som er tilladt efter den nuværende regel, som er generende, som er irriterende i hvert fald, men som man altså ikke griber ind over for.

Det forekommer mig, at der langt mere end for en regel om en straf for utugtige billeder er brug for en gennemførelse af nogle politivedtægtsbestemmelser — jeg er klar over, at der er muligheder for det i de nye normalvedtægter — som virkelig medførte, at hel- og halvpornografiske billeder var fuldkommen frit tilgængelige for dem, der ville have dem, men at andre til gengæld blev fri for dem, at man altså

blev fri for at få dem slynget i hovedet her og dér og alle vegne.

Et argument, som er fremført navnlig i forbindelse med spørgsmålet om overladelse af pornografiske skrifter og billeder til unge mennesker, er noget med, at forældre ville føle deres opdragelsesfrihed krænket. Jeg forstår ikke helt betragtningen. Forældre, som tror, at de har en fuldstændig opdragelsesfrihed over for deres 15—18-årige børn i dag, må være ualmindelig naive. Der foregår så meget omkring alle unge — også under 15 år for øvrigt — at opdragelsesfriheden for forældre i dag består i, at den indsats, de kan øve, bliver så væsentlig og vægtig som muligt, derimod ikke i, at de skal være i stand til at lukke deres unge børn inde i en eller anden beskyttet verden. Det lader sig ikke gøre; man kan ikke redde forældrenes opdragelsesproblemer med en forbudslovgivning af den ene eller den anden art; den bør man redde gennem at fortælle forældrene, at de må gøre noget positivt for deres unge mennesker.

Ja, jeg skal blot slutte med at sige, at vi alt i alt vil kunne anbefale de fleste af disse regler; vi håber at kunne forbedre nogle af dem i udvalget, men anbefalingen er altså det hovedsagelige.

Else-Merete Ross: Man har stort set i Danmark været tilfreds med de regler, vi har om strafansvarets bortfald ved forældelse, men da man gerne vil skabe overensstemmelse eller tilnærmelse mellem de nordiske landes lovgivning, foreslår straffelovrådet, at vi højer os i væsentlig grad og går over til den ordening, der gælder i Finland, Norge og Sverige, hvor forældelsesfristens længde beror på størrelsen af det maksimum, som indeholdes i den strafferamme, der gælder for overtrædelsen, og ikke som hos os udmåles for den pågældende konkrete lovovertrædelse. Ordningen vil medføre, at forældelsesfristerne bliver mere groft tilskårne end efter de gældende regler, men vil på den anden side indebære straffeprocessuelle fordele. Strafferammesystemet vil medføre en skærpelse på visse punkter og en formildelse på andre punkter af vor gældende forældelsesordening. Vi er enige i, at der principielt bør gælde samme forældelsesregler for straffelovsovertrædelser som for særlovsovertrædelser, men er

[Else-Merete Ross.]

klar over, at der ved visse overtrædelser er betydelige vanskeligheder med hensyn til deres opdagelse, så længere forældelsesfrister er påkrævede, end de almindelige regler ville føre til. Det radikale venstre er indforstået med, at der opnås større overensstemmelse mellem de nordiske landes lovgivning på disse områder, men må forbeholde sig sin stilling til enkeltheder til efter behandlingen i udvalget både af lovforslag nr. 120 og 121.

Angående paragrafferne om voldtægt har jeg en vis sympati for en opdeling, så der fastsættes to forskellige strafferammer, som det synes at være tilfældet i Sverige, én for voldtægt af særlig grov karakter og én for voldtægt, hvor der foreligger formildende omstændigheder, ved at kvinden har vist betydelig letsindighed og ved sin optræden har givet manden indtryk af, at hun ikke vær særlig uvillig.

Det siges i bemærkningerne, at der ikke har været noget grundlag for den undertiden fremførte kritik, hvorefter der i voldtægtssager, hvor spørgsmålet om kvindens forudgående adfærd har været fremme, skulle være en tendens til at tiltale og dømme på utilstrækkeligt bevisgrundlag.

At der ikke er en tendens dertil, behøver jo ikke at være ensbetydende med, at der ikke har været enkelte domme, hvor man i hvert fald som almindelig avislæser har syntes, at mændene er blevet lovlig hårdt straffet i betragtning af den adfærd, pigen selv har lagt for dagen.

Jeg forstår godt, at en bestemmelse, der særlig fremhæver kvindens forhold, kan fremme en uheldig tendens til under bevisførelsen og proceduren at fremkomme med ufordelagtige oplysninger og udtalelser om kvinden, som der står i bemærkningerne. Men ét må vel være, hvad der bør siges om kvindens fortid, og noget helt andet, hvad der kan siges om kvindens konkrete adfærd i det pågældende tilfælde, for det er jo det, som må være det virkelig relevante i sagen.

Hvis ingen andre vil gå ind for en deling, må jeg trøste mig med, at ophævelse af minimumsstraf vil gøre det muligt for domstolene ved udmåling af straf også at tage kvindens adfærd i betragtning som en mulig formildende omstændighed for man-

dens handling. Vi kan tiltræde, at den maksimale straf nedsættes til 10 års fængsel.

Da jeg ved tidligere behandlinger af straffeloven har foreslået, at § 230 blev ophævet, kan jeg kun erklære mig tilfreds med, at ministeren nu foreslår dette. Det havde jeg efter forhandlinger i 1965 faktisk også ventet efter den indstilling, ministeren allerede dengang havde.

I betænkningen fra 1955 om foranstaltninger til bekæmpelse af prostitutionen var det flertallets opfattelse, at der var grund til at overveje § 230's afskaffelse, idet det var nærliggende at spørge, om paragraffens strafferetlige ansvarsfordeling var rimelig. Det synes jeg ikke den er. Jeg finder det forkert, at den, der betaler, er straffri, hvorimod den, der modtager betaling, straffes. For mig at se er det en fælles handling, som forudsætter to handlende personer. Enten gør de begge noget, der betragtes som strafbart, eller også gør ingen af dem det. At dele handlingen op på den hidtidige måde i to halvdele, hvoraf den ene er strafbar og den anden ikke, strider mod min retsfølelse. I et heteroseksuelt prostitutionsforhold straffes hverken betaleren eller modtageren. Hverken i Sverige eller Norge har man en tilsvarende bestemmelse, så af hensyn til den så ofte anførte ønskelige ensartethed i skandinavisk lovgivning vil det være rimeligt at ophæve § 230.

Det anføres af tilhængere af paragraffen, at det er en beskyttelsesforanstaltning over for de unge, som er modtagere af betalingen. For nylig har jeg fra politiets side hørt det modsatte synspunkt fremsat, at det var en beskyttelse for de ældre homofile; det blev anført, at den almindelige betaling nu var fra 5 til 20 kr., men at prisen nok ville blive sat op, når modtageren ikke kunne rammes af straf.

Hovedbestemmelsen angående prostitution findes i § 199, som omfatter både mandlig og kvindelig prostitution. Strafbarheden er begrænset til den erhvervs-mæssig prostitution, det vil sige, at man har erkendt, at der er områder, som bør ligge uden for strafferettens rækkevidde. § 230 er en skærpelse af § 199 og omfatter i praksis kun mænd; selv den, der har lovligt erhverv, kriminaliseres, hvis han har modtaget betaling for et kønsligt forhold på helt privat plan med en anden mand,

[Else-Merete Ross.]

selv om han er oppe i tyverne eller ældre.

Jeg synes også, man må lægge vægt på, at man ved strafforfølgning efter § 230 ofte fremdrager meget intime personlige forhold, som kan være en alvorlig belastning af de implicerede personer. Når man ser det relativt ringe antal af straffe efter § 230, er det næppe ønsket om at straffe, der gør, at nogle vil opretholde paragraffen, men snarere ønsket om ad strafferetlig vej at muliggøre en hensigtsmæssig forsorg og hjælp for unge mennesker. Man mener, at en straffetrussel vil øge effektiviteten af sådanne foranstaltninger; man benytter faktisk kriminaliseringen i straffeloven som middel til at iværksætte forsorg. Det finder jeg betænkeligt.

Jeg synes, man må give professor Waaben ret i, at det ikke er noget stort antal tilfælde, hvor man i forbindelse med betinget dom eller tiltalefrafald efter § 230 har haft behov for at iværksætte forsorg. Af 69 sådanne sager i en 2-årig periode gav kun 28 anledning til at anordne forsorg, medens 41 sluttede uden tilsyn.

Jeg er ganske enig i, at man, hvis § 230 ophæves, må gøre en øget indsats på andet grundlag bl. a. gennem loven om børne- og ungdomsforsorg, som muligvis skal styrkes på visse punkter. Man må være mere opfindsom i metoderne for at etablere kontakt med de unge, som man mener kan være udsat for fare. Gennem dette opsøgende arbejde, som jo allerede finder sted, kan man også uden at benytte § 230 og altså uden dom eller tiltalefrafald give tilbud om hjælp, altså på et helt uformelt grundlag. For personer over 18 år vil man kunne benytte § 199. Politivedtægten, specielt § 9, kan i nogle tilfælde afgive grundlag for en afhøring, så der derigennem fås kontakt med unge, som man så kan give tilbud om hjælp og bistand. I øvrigt er det sådan, at Dansk Forsorgsselskab, som normalt har tilsyn med personer over 18 år, ikke anser det for nødvendigt at opretholde paragraffen. Jeg kan derfor give tilslutning til

professor Waabens og ministerens forslag om at ophæve § 230.

Jeg har på fornemmelsen, at straffelovrådet ikke var særlig glad for at gå i gang med undersøgelse af pornografiaparagrafferne. Jeg ved ikke, om glæden blev større, efterhånden som arbejdet skred frem, men resultatet kan vi andre i hvert fald være glade over, for det er blevet en meget interessant og oplysende betænkning. Det vigtigste forslag om ændring er ophævelsen af forbuddet om offentliggørelse og udbredelse af utugtige skrifter og som konsekvens deraf ophævelse af forbuddet mod at overlade personer under 18 år utugtige skrifter.

Den største del af dagspressen synes at have været tilfreds med dette forslag, da betænkningen forelå, men nok med noget forskellig motivering. Jeg tror, at en af de væsentligste grunde til tilfredshed er, at mange mener, at den hidtidige regel har skabt reklame for visse bøger og derved faktisk øget pornografiens udbredelse. Ved forbuddets ophævelse vil denne reklame-mulighed fjernes, og dette vil muligvis medvirke til at afsvække opfattelsen af pornografi som en litterær specialitet.

Jeg tror også, folk har hæftet sig ved, at det er ret tilfældigt, hvilke publikationer politiets og anklagemyndighedens opmærksomhed bliver henledt på, og navnlig tilfældigt, på hvilket tidspunkt i udgivelsesprocessen det sker. Ofte kan meget store oplag være solgt, inden skriftets videre udbredelse standses, og formålet med sagens gennemførelse kan derved til dels være forflygtiget. Desuden er det vanskeligt at afgøre, om et værk falder ind under pornografiaparagraffen eller ej. Det stiller politio- og anklagemyndighederne over for en enorm arbejdsbyrde, som ikke synes at stå i rimeligt forhold til, hvad der opnås ved pornografireglens håndhævelse.

Det kan derfor ikke undgås, at retshåndhævelsen i mange tilfælde er mere eller mindre tilfældig. Selve den liberalisering, som med rette har fundet sted, gør faktisk grænsen mellem det forbudte og det tilladte

[Else-Merete Ross.]

meget uklar. Der hersker derfor en ikke ubetydelig retsuisikkerhed, idet det er vanskeligt for forlag at forudse, hvilken stilling domstolene vil tage til en påtænkt publikation.

Desuden har mange vel fundet, at der ikke var tilstrækkelig begrundelse for at opretholde den begrænsning i ytringsfrihed og læsefrihed, som det gældende forbud er udtrykt for. Jeg er helt enig med straffelovrådet i, at en kriminalisering ikke bør ske blot under henvisning til, at man gennem den vil støtte en bestemt moralsk opfattelse. I § 232 om blufærdighedskrænkelse fastsættes straf for den, der påtvinger en anden en krænkelse, men med hensyn til pornografisk litteratur må man sige, at der er et væsentlig moment af frivillighed i kontakt med sådanne bøger. Folk bliver ikke tvunget til at læse pornografiske bøger. Man kan lægge dem fra sig, også uden at have læst dem til ende. Skadevirkningerne af pornografi synes efter de sagkyndiges udtalelser at være af så ringe vægt, at der ikke er tilstrækkelig begrundelse for forbud mod den pornografiske litteratur, som endnu er strafbar.

Ved forbuddets ophævelse må man håbe, at den pornobølge, vi har været vidne til i de senere år, langsomt lægger sig, så vi på det område kommer ind i mere smult vande, når sensationerne omkring forbud og beslaglæggelser forsvinder. Hvis man yderligere kunne kombinere det med, hvad Gulliver oplevede i Uretania, ville det nok give et godt resultat. Der forlangte man af dem, der udgav pornografiske bøger, at de selv skulle læse deres bøger et vist antal gange. Nogle af udgiverne blev så seksuelt opstemt, at de ikke fik tid til at udgive flere bøger; andre, og det var de fleste, kedede sig så skrækkeligt, at det døde hen af sig selv. Dette er citeret efter professor von Eybens kronik i Politiken i januar 1967.

I betænkningen siges, at et så vagt kriterium på strafbarhed som udtrykket „utugtig“ ikke er helt stemmende med de retningslinjer, der almindeligvis følges ved affattelsen af straffebestemmelser. Det er et væsentligt princip for straffelovgivningen, at den så nøje som muligt bør angive strafbarhedsbetingelserne og dermed det strafba-

res område. Alligevel bibeholdes udtrykket „utugtig“ i forbindelse med billeder og genstande, hvis offentliggørelse og udbredelse stadig skal være strafbar. Når man skal sætte en grænse, vil man vel fortsat komme ud for at skulle skønne over, hvad der har kunstnerisk værdi, og hvad der ikke har det, og det skøn er jo vanskeligt og må vel være ret subjektivt.

Hvad fotografier angår, kan også disse vurderes ud fra et kunstnerisk synspunkt, men naturligvis er der fotografier, der helt klart falder uden for det kunstneriske område. Men ved bedømmelsen af deres tiladelighed eller ej vil man vel nemt igen have i noget i retning af den nuværende § 234, stk. 2 og 3, som foreslås ophævet, og vurdere billeder efter, om de har forretningsmæssig spekulation i sanselighed til formål. Det er vel klart, at der er forretningsmæssige interesser forbundet med at producere pornografiske billeder.

Det fremgår af betænkningen, at nøgenfotografier ikke betragtes som pornografi, men kun fotografier af samleje og lignende forhold. Hos nogle vækker begge dele væmmelse, hos andre det modsatte. Det må være vigtigt at få klarlagt, om den virkning, sådanne billeder fremkalder, kan være af skadelig art. Efter retslægerrådets udtalelse er det i puberteten usandsynligt, at pornografien vil kunne ændre kønsdriftens retning eller være sygdoms- eller abnormitetsfremkaldende. Ifølge betænkningen mente de rådspurgte pædagogisk sagkyndige ikke, der var nogen særlig stor interesse blandt unge for pornografi, og det svarer til retslægerrådets udtalelse, at det klientel, som køber og læser pornografiske bøger og anskaffer sig utugtige billeder og film, i overvejende grad består af midaldrende og ældre mænd, som ad denne vej søger seksuel stimulation.

Jeg har hæftet mig ved, at der fra flere pædagogers side i betænkningen blev udtalt, at den monotone påvirkning, mange unge fik gennem krigsfilm og andre voldsfilm, indebar en alvorligere risiko end pornografi, men lovgivningen har aldrig skredet ind over for traditionelle voldsfilm, hvilket måske var udtryk for, at denne genre har passet bedre ind i et accepteret kulturmønster end påvirkninger på det seksuelle

[Elsø-Mærte Ross.]

område. Skulle man endelig beskytte mod personlighedspåvirkning i en bestemt retning, burde man snarere sætte ind over for voldsskildringer, sagde disse pædagoger. Man var dog klar over, at et sådant forbud ville frembyde overordentlig store vanskeligheder.

Jeg vil henstille, at vi i udvalget på grundlag af betænkningen gennemgår, hvad der kan tale for, og hvad der kan tale imod at frigive også billeder. I den forbindelse bør vi nok også se på overlæge Finn Toftes artikel i Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab. Han siger, at betragtning af nøgenbilleder for utallige mennesker, der af den ene eller anden grund ikke kan få seksuelt afløb for deres drifter, er af stor mentalhygiejnisk værdi og en sikkerhedsventil for et mere eller mindre dominerende forestillingsindhold.

Skulle der blive tale om en frigivelse, må jeg for mit eget vedkommende gå ind for, at sådanne billeder ikke må udstilles og kun forhandles meget diskret. Vi ved intet sikkert om, hvor udbredt behovet for disse billeder er, men i alle tilfælde må man tage det hensyn til folk, som ikke ønsker at blive udsat for dem og ville finde dem anstødelige, at de kan gå i fred forbi butikker og kiosker uden at se sådanne billeder udstillet.

Angående ophævelse af § 235 om reklame for præventive midler kan jeg kun udtrykke min glæde over, at ministeren har fulgt mindretallets indstilling i seksualoplysningensudvalget, der mente, at bestemmelsen kunne modvirke en rimelig og gavnlig reklame for svangerskabsforebyggende midler.

Ikrafttrædelsesdatoen for lovændringerne er sat til 1. juli med undtagelse af pornografi-paragraffen. Før forbudsbestemmelserne kan ophæves, skal vi opsigse en international overenskomst, og det kan kun ske med 1 års varsel. Fra nogle juristers side har opsigelsen af denne overenskomst været en særlig anstødssten, og det må indrømmes, at vi bliver det første land, der opsiges overenskomsten. Til beroligelse kan anføres, at Sverige aldrig har tiltrådt overenskomsten og tilsyneladende ikke haft vanskeligheder med andre lande af den grund.

Der bliver mange paragraffer at gennemgå i udvalget, men det radikale venstre kan tilsige hurtigt og velvillig behandling.

Diderichsen: Liberalt centrum kan tiltræde de foreslåede ændringer af straffelovens kap. 11 om ophør af strafferetlige retsfølger; det er en fordel, at der opnås i hovedsagen ensartede nordiske regler. Vi tilslutter os ligeledes det særlige lovforslag om forældelse af strafansvar. Dernæst kan vi også slutte os til det førstnævnte forslags ændringer angående nogle af lovens regler om de såkaldte sædelighedsforbrydelser, og jeg skal på dette fremrykkede tidspunkt blot standse et øjeblik ved to af de mest omtalte og vel også mest omstridte ændringer. Den første drejer sig om § 230 og den anden om § 234.

Jeg vil gerne citere apostlen Paulus, som siger, at alt er tilladt, men ikke alt er gavnligt. Og hvis vi tænker på en anden af kirkenes stormænd, gamle Grundtvig, ved vi jo, at Grundtvig søgte optagelse her i folketinget i sin høje alder netop for at kæmpe for frihedens sag. Det er ud fra disse to henvisninger, jeg gerne vil understrege det synspunkt, man må lægge til grund for disse betragtninger, frihedssynspunktet. Der er her områder, hvor man må sige at der ikke gennem kriminalisering af forhold kan nå virkelig nyttige resultater.

Med hensyn til § 230 angående den homoseksuelle prostitution må det fra et liberalt synspunkt være ganske klart, at her drejer det sig om et forhold, som ikke bør kunne straffes; det er et forhold, som i den grad tilhører, hvad vi plejer at kalde privatlivet, at det også lovmæssigt må overføres til den private sfære. Der er ganske vist et problem knyttet til dette forhold, men det kan ikke begrunde, at man ikke skulle ophæve denne regel; det er, som flere af ordførerne har været inde på, det forsorgsproblem, som foreligger i denne sammenhæng, og jeg vil da også meget gerne understrege de opfordringer, der har lydt om, at man prøver på ad forsorgsvejen at komme dette problem stærkere ind på livet, end det hidtil er lykkedes.

Med hensyn til det andet punkt, jeg ville sige en smule om, § 234, er jeg også ganske enig i ministerens forslag om at ophæve pornografi-paragraffen med hensyn til skrevne ord. Det må jo siges at være en frivillig sag, om man vil læse pornografiske skrifter eller ikke, og de, der ikke bryder sig om det, kan lade være; man kan også

[Diderichsen.]

lade være at se dem, købe dem og læse dem. Hvis man vil kriminalisere sådanne ting, så kan det kun begrundes ud fra ét hensyn, som også er nævnt i betænkningen: at der må foreligge et forhold, som skader samfundet som helhed eller grupper i samfundet, og som man af den grund må prøve på at standse ad lovgivningens vej.

§ 234, stk. 1, om de pornografiske skrifter har jo spillet en mærkelig rolle i de senere års danske kulturhistorie, har fået en grotesk betydning som et middel, der mere end noget andet — som flere jo også har fremhævet det — har medvirket til at skaffe de pornografiske skrifter en publicity, som de trods al deres overordentlige interesse ikke kan siges at have krav på i det mål, som det er blevet tilfældet. Under disse forhold ville man jo nærmest latterliggøre vort retsvæsen, hvis man vedblev at bevare en sådan bestemmelse og dermed medvirkede til, at denne komedie kunne fortsætte.

Derimod er det betydelig vanskeligere med hensyn til billederne, og jeg forstår godt ministeren og ministerens motivering for at gøre den ejendommelige adskillelse mellem det skrevne pornografiske ord og de pornografiske billeder. Jeg er ikke sikker på, at den betragtning, som hr. Poul Dam gjorde gældende her, rammer det rigtige, men det var en interessant betragtning. Jeg ville snarere i den sammenhæng henlede opmærksomheden på noget andet, som er meget karakteristisk for hele vor kultursituation: at det skrevne ord jo i højeste grad bliver devalueret i vore dage; dag for dag mister det terræn, netop fordi billedet kommer til at spille en så langt større rolle, hvilket igen selvfølgelig skyldes vore dages almægtige hersker, nemlig teknikken, altså den fotografiske teknik og de fremragende vidundere, som man i den branche er nået frem til, og som naturligvis også strækker sig over de emner, vi her taler om. Der er altså tale om et meddelelsesmiddel af en uhyre rækkevidde i det moderne samfund, og jeg ville tro, at man uden at have profetisk gave kunne sige, at billederne vil få en stadig stigende betydning i forhold til den skrevne pornografi — ja, der er jo en dobbelthed i udtrykket, men vi har vel ikke andre udtryk.

Derfor vil jeg gerne sige med hensyn til

vor stilling til spørgsmålet om forbud mod pornografiske billeder, at vi ville gerne have, om dette spørgsmål blev meget grundigt undersøgt, således at man kunne nå frem til noget kraftigere og tydeligere begrundelse for den stilling, vi til sin tid endeligt må tage til dette forhold; men som det er i øjeblikket, kan jeg godt se, at det har sin rimelighed måske at gå lidt forsigtigt frem, men dog således, at vi gerne vil overveje at være med til at få oplysninger, som muligvis kan gøre, at vi tager skridtet helt ud og også afskaffer pornografiparagraffen på dette område.

Ligesom hr. Poul Dam og fru Else-Merete Ross må også jeg sige, at vi må, om ikke på anden måde, så gennem politivedtægtætterne, kunne sørge for, at udstillingen af pornografiske billeder ikke tager fuldstændig overhånd, så man overhovedet ikke kan gå fem skridt i København uden at møde et eller andet, som dog i hvert fald nærmer sig det pornografiske. Hvem ved, om det, hvis der bliver givet helt frit spil, så ikke ville antage dimensioner, som dog i hvert fald ikke kunne siges at være fremmende for landets anseelse i almindelighed, og det ville måske heller ikke pynte særligt på den 800-årige i sit jubilæumsår just at prange ganske særlig voldsomt med den slags udsmykning. Så jeg kunne godt tænke mig også, at man på en eller anden måde sørgede for, at man på offentlig gade kunne gå i fred, om jeg så må sige, og man derigenem kunne pålægge en vis tilbageholdenhed.

Det andet, jeg ville sige i den retning, er, at jeg også er meget betænkelig ved at forestille mig vort kære fødeland som stor-eksportør ikke blot af bacon og æg, men også af pornografiske billeder. Det er måske at være gammeldags, men jeg kan nu ikke lide den tanke. Jeg ved ikke, i hvor stort omfang det allerede finder sted; hvis vi kunne få en oplysning om det, var det måske ganske interessant, men det lader sig vel ikke sådan kontrollere. Selv om andre lande kan værges sig med forskellige midler, postkontrol osv., synes jeg ikke, det er særlig opmuntrende, hvis vi skulle få ry for at være sådan en eksportcentral på dette område.

Så vil jeg gerne lige nævne en ting, som jeg ikke har fået undersøgt. Jeg vil spørge, om der er noget virkeligt problem, juridisk problem, med hensyn til de konventioner,

[Diderichsen.]

som vi tidligere har underskrevet. Der er jo aftrykt i betænkningen et par konventioner af ældre dato, hvorefter vi forpligter os til forskellige former for energisk indskriden mod utugtigt materiale, forsendelser osv. Hvis vi nu helt afskaffer begrebet pornografi her i landet, er vi så ikke nødt til også at meddele de lande, vi har underskrevet sammen med, at vi nu er nået til et sådant fremskredet stadium?

Må jeg slutte med et andet citat, som understreger synet til den offentlige smag, om jeg så må sige: det æstetiske hensyn på vore gader og stræder. Det er ikke et citat af en apostel, men i hvert fald af en professor. Det er et citat af professor Alf Ross i Politikens kronik den 7. april 1966, hvor der står:

„Også pastor Bartholdy skal have lov til at gå tur på gaderne uden at udsættes for stødende oplevelser.“

Lembourn: Når jeg tager ordet, er det ikke, fordi jeg er uenig med mit partis ordfører i denne sag, hr. Thestrup, og med lovforslaget, når det gælder liberalisering af synet på seksualforbrydelser som voldtægt, homoseksuel prostitution og afskaffelse af censuren over for skrifter. Jeg ved nok, at hr. Ib Thyregod mener, at man ikke bør bruge ordet censur — har jeg forstået — i denne forbindelse. Det er muligt, at det kan siges ud fra et juridisk synspunkt, men resultaterne er nu de samme, så jeg vil gerne have lov at anvende det. Jeg tror, at jeg kan sige, at dansk litteratur med glæde hilser denne afskaffelse af forbuddet mod skrifter. Det er dog virkelig et fremskridt.

Når jeg tager ordet, er det, fordi jeg ikke er enig i, at man opretholder forbuddet mod billederne. Når man læser ministerens fremsættelsestale, så giver han jo også selv udtryk for stor usikkerhed med hensyn til, om man nu skal tage det ene eller det andet standpunkt. Det er et vanskeligt emne, og skal man bedømme resultatet, så indeholder det jo meget psykologisk gætterier.

Fra straffelovrådet anføres to argumenter for at bevare forbuddet. Det ene er, at der ikke har været ret meget debat om spørgsmålet om billederne i modsætning til den meget hidsige debat om skrifterne, og det andet er, at det er nemmere at bedømme,

hvad der er af æstetisk værdi, når det gælder billeder, end når det gælder skrifter. Jeg er ikke ganske sikker på, at disse to argumenter kan holde.

Med hensyn til debatten så har der jo været debat også om skrifter, undskyld, om billedlig fremstilling. Der var en tåbelig historie med Freddies værker, og der har været collage-diskussionen, der har været debatten om billederne i Politisk Revy. Og skal vi nu have en adgang til offentliggørelse, fri offentliggørelse, af skrifter, hvad vil man så gøre f. eks. ved de illustrationer, som oprindeligt fremkom samtidig med de Sades værker? I øvrigt var adskillige af dem af betydelig kunstnerisk værdi. Man kan altså ikke skille disse to ting ad. Jeg tror også, som hr. Diderichsen var inde på, at hele problemet med billederne vil komme til at dominere debatten i fremtiden. Vi er inde i en kunstnerisk bevægelse imod det dokumentariske, og det betyder, at man vil anvende billedet i langt større udstrækning end tidligere. Når man så dertil lægger det, som også hr. Diderichsen var inde på, med fjernsynets udvikling osv., så vil den debat, som vi har haft om skrifterne, komme om billederne. Derfor er jeg ikke sikker på, at dette argument er holdbart.

Det andet argument mener altså, at man kan skelne, når man ser på billederne, mellem, hvad der er af æstetisk værdi, og hvad der ikke er det. Jeg kan ikke acceptere det synspunkt. Vi vil komme ud i ganske de samme vanskeligheder, som vi har været i med hensyn til litteraturen, og man vil kunne sige om billederne ganske det samme, som man kan sige om verdenslitteraturen, at det meste af den har været ønsket forbudt på det tidspunkt, da den udkom.

Dertil kommer et tredje synspunkt, som jeg gerne vil føre ind i debatten. Det drejer sig om en anden lov end denne. Det drejer sig om filmcensuren, som jo findes i biografteaterloven. Men der er alligevel en forbindelse, for hvis man er modstander af filmcensuren — og det er jeg; jeg mener, at den skal afskaffes og jo før jo bedre — så må man tage konsekvensen, og så må man også afskaffe forbuddet mod billeder i denne lov. Hvis man opretholder forbuddet i denne lov, så bliver det vanskeligere at komme af med filmcensuren, og jeg tror i grunden, at der er et flertal også her i tinget for at komme af

[Lembourn.]

med filmcensuren. Konsekvensen må være, at man også afskaffer forbuddet mod billederne.

Se, disse bemærkninger skal ikke opfattes som et forsvar for pornografien, men de skal opfattes som et udtryk for, at jeg mener, at det bedste middel, man har imod pornografien, det er at offentliggøre den. Det er mødet med det udfordrende i den, som skaber en reaktion på den. Kun ved at møde den får man den åndelige vaccination, som man måske kan kalde det, imod det tarvelige og det ikke-menneskelige. Jeg tror tværtimod, at censuren og forbuddet kan give det stik modsatte resultat. Jeg vil gerne nævne et enkelt eksempel, som jeg egentlig synes belyser det ganske godt: for et par år siden blev der produceret en aldeles strålende film, en meget talentfuld film, en svensk film, der hed 491, og som handlede om ungdomskriminalitet. Man viste denne film for et publikum, som var særlig interesseret i disse problemer, først i ucsureret form, og den virkede stort set på publikum sådan, at de følte, at de havde haft en stærk kunstnerisk oplevelse, de var blevet rystet, for det var en meget rystende film, og de havde fået et indtryk af et socialt problem, stærkere end nogen sinde før, og derfor havde den altså en overordentlig positiv virkning. Derefter viste man den samme film i censureret form, og næsten alle deltagerne i forsamlingen erklærede, at nu var det blevet en pornografisk film, nu var den blevet lummer. Så derfor tror jeg, at når man skal til at diskutere dette med billederne, så må man forstå — i samme grad som med litteraturen — at skal man virkelig prøve at bekæmpe det inhumane, det sadistiske, det modbydelige, ja, så skal man offentliggøre tingene, så man bliver konfronteret med det. Så vil det største flertal af dem, der ser det, reagere sundt imod det. Den rene spekulationsporno — det gælder også billederne, dem kan man roligt give tilladelse til at udsende — keder sig selv ihjel.

Der bliver imidlertid et problem tilbage, som også andre af talerne i dag har været inde på, nemlig at det jo ikke er særlig æstetisk at få hele byen overhængt med disse billeder, og derfor vil jeg gerne stille det spørgsmål til ministeren: er det juridisk

muligt, for det er jeg ikke klar over, f. eks. gennem en politivedtægt at hindre udstilling af disse ting? Kan det altså juridisk lade sig gøre på samme tid at acceptere produktionen, men ikke en udstilling af billederne?

Med disse ord håber jeg, at udvalget vil drøfte disse spørgsmål også med hensyn til billederne, og jeg skal til slut blot sige, at det er min grundopfattelse, at fuld pressefrihed og fuld kunstnerisk frihed både med hensyn til skrifter og billeder er det bedste våben mod det tarvelige og det inhumane — og måske det eneste.

Justitsministeren (K. Axel Nielsen): Jeg kan på ny takke samtlige ordførere for en overordentlig positiv og velvillig modtagelse af de lovforslag, jeg har fremsat. Jeg vil gerne sige med det samme, at jeg var behagelig overrasket over den „progressive“ forståelse, der er lagt for dagen fra samtlige partier. Her kommer jeg og tror, at jeg udfordrer folketinget — i hvert fald en del af folketinget — med et lovforslag, og så bliver det fra alle sider modtaget, om ikke med 100 pct. tilslutning, så dog i hvert fald sådan, at man erklærer sig villig til i en overordentlig positiv ånd at overveje det. Det er i virkeligheden glædeligt.

Jeg takker samtlige ordførere og vil gerne bekræfte, som hr. Thomas Have fremførte det, og som det også er gentaget flere gange under gengivelse af, hvad jeg har sagt ved fremsættelsen af lovforslaget, at jeg er villig til at forhandle om enkeltheder. Dette er ikke på nogen måde udtryk for et ultimatum; nej, tværtimod, det er et forhandlingsoplæg, og jeg vil efter forløbet af forhandlingen i dag tro, at det skulle være muligt at komme til et godt resultat.

Jeg vil gerne over for hr. Ib Thyregod bekræfte, at forslaget om ændring af straffen for voldtægt ikke tilsigter en formildelse af straffen; det er blot et spørgsmål om at få en smidigere affattelse. Derfor har vi udformet bestemmelsen, som vi har, og jeg er glad for, at den vinder almindelig tilslutning.

Må jeg ligeledes til hr. Ib Thyregod sige, at straffelovens § 225, stk. 3, er slettet i lovforslaget, fordi det viser sig, som det fremgår af side 38, bilag 2 til lovforslaget, at den ingen praktisk betydning har haft,

[Justitsministeren.]

og når den overhovedet ikke bruges, kan vi jo lige så godt tage den ud af loven.

Hr. Ib Thyregod og flere andre har fremhævet, at det er væsentligt, at der etableres den forsorg, som er forudsætningen for, at § 230 kan ophæves, og det er jeg ganske enig i. Hvordan jeg skal give garantier for, at en sådan forsorg bliver etableret, ved jeg ikke, for det sorterer strengt taget ikke alt sammen under mig; men jeg vil gerne give det tilsagn allerede nu, at i det omfang det er muligt for os i justitsministeriet at etablere denne forsorg, vil det blive gjort.

Så kommer vi jo til den meget omtalte pornografibestemmelse. Det har jo været nogle meget vanskelige overvejelser, vi har været ude for i justitsministeriet. På den ene side er spørgsmålet, om dette er at gå for vidt, om der i befolkningen skulle være et flertal imod det, om nogle skulle føle sig krænket, om Danmark, som det er fremhævet, som det første land, der ophæver disse bestemmelser, kan risikere at blive, som det er sagt, en central for pornolitteratur og pornobilleder.

Det, der har gjort udslaget for mit eget vedkommende, er, at jeg mener, at det er fastslået, at efterspørgslen efter det, der er forbudt, er større end efter det, der ikke er forbudt — det ved vi fra både de erfaringer, vi har på dette område, og dem, man har gjort på andre områder, tænk blot på spiritusforbuddet i Amerika i sin tid — og at denne forøgede efterspørgsel i sig har nogle helt forkerte virkninger, nogle forvriddninger i samfundet, som det er vigtigt at undgå. Forbud stimulerer altså efterspørgslen, og det kan da vel næppe være lovens opgave at medvirke hertil.

Det afgørende synspunkt er nu nok, at det ikke efter den vurdering, jeg tror anlægges i dag, er rimeligt at kriminalisere handelen med pornografisk litteratur. Uanset om man misbilliger denne handel, tror jeg ikke, der i befolkningen i dag er noget ønske om, at sådan handel bør straffes. Der er så meget, vi misbilliger, men som vi ikke belægger med straf.

Men hvad så med billeder?, kan man sige, og det er fremhævet fra mange sider. Der må jeg nok have lov at gøre opmærksom på, at der, som også fremhævet af straffe-

lovrådet, er en væsentlig forskel. For det første kan billederne udsætte folk, som ikke ønsker at blive forulempet, for en forulempelse. Folk, der helst vil være fri for at se den slags, kan blive tvunget til det. Ja men, siger man så, det kan vi klare gennem politivedtægten ved et forbud mod at udstille billederne, og det er da rigtigt. Det svar må jeg give til hr. Lembourn og hr. Diderichsen, tror jeg, der var inde på det, at vi gennem politivedtægten kan nedlægge forbud mod det. Men hvor er vi så henne? Er vi så netop ikke inde på den bane, at vi forbyder noget, og hvilken virkning vil det have? Politiet kan jo ikke gå rundt og kigge i alle butiksvinduer. Vil der ikke rundt omkring i byen opstå små pornografiske butikker på steder, hvor man ikke regner med at politiet kommer på besøg? Det er nok lidt farligt.

Der er en anden ting, som også spiller en rolle for mig, nemlig at netop forbuddet mod at fremstille og sælge billeder måske kan forhindre, at Danmark bliver denne frygtelige central. Jeg vil erkende, at det ikke virker ret godt i øjeblikket, for der er her en meget stor produktion af pornografiske billeder. Det er også et af de punkter, hvor jeg, det vil jeg gerne bekræfte, er særdeles usikker. Jeg er i høj grad rede til at forhandle om dette her; men jeg kan forsikre, at hensigten er den bedste, nemlig den at skåne dem, der helst vil være fri for det, så at i hvert fald det, der er uæstetisk, ikke blive udstillet, solgt og udbredt som hidrørende fra vores rare, lille land.

Jeg må nok herefter svare på nogle af de spørgsmål, der er stillet til mig. Hr. Thestrup spurgte, om den nye beregning af forældelsesfristen medfører, at forældelsen indtræffer hurtigere. Svaret må nok være, at for særlovgivningen og ligeledes for de mindre straffe i straffeloven indtræffer forældelsen noget hurtigere; nogen generel udtalelse om virkningen af den ændrede beregningsmåde kan jeg ikke give endnu, men det kan vi da nok få undersøgt.

Hr. Thestrup spurgte også, hvorfor bestemmelsen i lovens § 210, stk. 3, bortfalder; det er den, hvori det hedder, at ved samleje mellem søskende kan straffen bortfalde for den, der ikke er fyldt 16 år. Grunden er den enkle, at bestemmelsen er overflødig, for det kunne aldrig nogen sinde falde anklage-

[Justitsministeren.]

myndigheden ind at rejse tiltale i sådan en sag, og så er bestemmelsen jo egentlig formålsløs. Men det skal ikke støde på modstand hos mig, hvis man ønsker at have den som sikkerhed; det vil vi ikke have noget imod. Men vi har ment, at det var rimeligt at rense loven for en bestemmelse, som så åbenbart er uanvendelig, og som ikke vil blive anvendt.

Det har særlig fra hr. Ib Thyregods og hr. Thestrups side været nævnt, om det var muligt at finde et andet kriterium i § 234 i overensstemmelse med den udtalelse, som mindretallet i straffelovrådet, Erik Andersen, har fremført. Hvis det er muligt, er jeg villig til at overveje det; men jeg tror ikke, det er muligt, og jeg har aldrig, selv om jeg nok har hørt mange erklære sig enige med retspræsident Erik Andersen, hørt nogen komme med en virkelig anvendelig formulering.

Å propos formuleringer må jeg nok til fru Else-Merete Ross sige, at når vi bruger udtrykket „utugtig“, skønt det stadig væk erkendes, at det ikke er noget særlig godt kriterium for et strafbart forhold, hænger det sammen med, at det har været brugt så længe, at der på dette udtryk er dannet en retspraksis, som det stadig væk kan være praktisk at have, i hvert fald hvis lovforslaget vedtages i den form, vi har det her. „Utugtig“ er et tilpas elastisk begreb. Man kan nemlig lægge hvad som helst i det til enhver tid, og det vil sige, at man i virkeligheden overlader til domstolen at sige, hvad man må, og hvad man ikke må. Kan man tænke sig en bedre straffebestemmelse — i dette forhold vel at mærke, for i al almindelighed er det ikke ønskeligt? Jeg vil tro, at hr. Thestrup vil synes, at det er virkelig godt og en tillidsadresse til dommerstanden, som jeg går ud fra at han vil modtage med glæde.

Der var et enkelt spørgsmål til. Hr. Diderichsen spurgte, om disse konventioner nu får nogen virkning. Ja, de betyder jo, at disse bestemmelser ikke kan træde i kraft, før konventionerne er opsagt. De kan opsiges med 1 års varsel, og så snart vi får lovforslaget vedtaget — og jeg kan forstå, at der er god vilje til at fremskynde arbejdet med behandlingen — vil vi gå i gang med at sige bestemmelserne op, vi vil spørge udenrigs-

ministeriet, om vi kan få bistand til det, og det er jeg ikke i tvivl om at vi kan.

Hr. Lembourn talte også om begrebet „utugtig“ og sagde, at når det drejede sig om billeder, var det lettere at bedømme den æstetiske værdi; det var et citat fra straffelovrådet. Jeg tror ikke, det er i den forbindelse, man tænker på, at det er lettere at vurdere og bedømme; jeg tror, det skal forstås sådan, at billeders pornografiske egenskaber er lettere at vurdere end skrifers pornografiske egenskaber.

Hr. Lembourn var også inde på spørgsmålet om filmcensur, og det er naturligvis rigtigt, at der er en meget nær forbindelse. Jeg ved, at spørgsmålet om filmcensuren eventuelle bortfald eller begrænsning er til behandling på nordisk plan, og at der også sidder et dansk udvalg. Hvad det ender med, har jeg nok en fornemmelse af, men det er vel for tidligt at tage en drøftelse af det. Spørgsmålet er bare, om biografdirektørerne er interesseret i at få censuren ophævet. Med censuren opnår de nemlig at få en klar vurdering i forvejen af, om den film, de viser, kan passere. Så længe vi har en pornografibestemmelse, risikerer de, hvis vi ingen censur har, at politiet kommer og beslaglægger filmen den dag, der er premiere, hvis den er en overtrædelse af straffeloven, og så sidder de dér med smerten — det er nemlig en dyr spøg. Derfor tror jeg i virkeligheden, at filmsdirektørerne er interesseret i at bevare en eller anden form for censur. Men det er naturligvis rigtigt, at ophæver vi fuldkommen pornografibestemmelsen også for billeder, er vi ude i noget helt andet; men så vil jeg dog gerne bede om, at man overvejer, hvad vi så kan risikere. Jeg har set noget af det, der har været serveret, og det er ærlig talt ikke noget, som jeg synes at vi kan være bekendt at have i vore biografier. Så har hr. Lembourn den tro på det gode i menneskene, at sådan noget bras går folk ikke til, siger han, og bare det var sådan! Salget af pornobilleder og pornolitteratur tyder jo ikke rigtig på det. Men jeg håber da, at det er rigtigt, og jeg håber også, at det, at vi nu ophæver forbuddet mod skriftlig pornografi, vil rense luften ud fra den erfaring, at det, der ikke længere er forbudt, i nogen grad mister interessen.

Jeg skylder hr. Poul Dam at komme med

[Justitsministeren.]

et svar på hans udtalelse om straffelovrådets arbejde. Det, straffelovrådet foretager, er jo i lighed med, hvad andre sagkyndige, som bliver rådspurgt, foretager sig: dels samler de noget stof sammen, som jo skal samles sammen af et eller andet organ, dels bearbejder de det og belyser det i en betænkning. Som det er sædvane, når vi spørger sagkyndige organer, ledsager de denne beskrivende virksomhed med en konklusion indeholdende en vurdering. Jeg tror ikke, vi kan undvære det, hverken for straffelovrådets eller for andre andre sagkyndige organers vedkommende, og derfor forstår jeg ikke rigtig kritikken af, at straffelovrådet her udtaler sig om noget, som jo naturligvis — det erkender jeg — er et spørgsmål, der skal afgøres politisk her i folketinget. Jeg nærer da så stor tillid til dette høje tings medlemmer, at jeg tror, at de uanset de pegepinde, vi får fra straffelovrådet eller fra andre sagkyndige, træffer en selvstændig afgørelse efter, hvad hver enkeltts samvittighed siger. Men jeg erkender blankt, at det er en stor støtte for en justitsminister at have et så sagkyndigt organ bag sig, når han kommer med et lovforslag.

Jeg takker endnu en gang og håber på en hurtig gennemførelse af lovforslagene.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (From): Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at de to lovforslag henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:
Forslag til konkurrencelov

og
forslag til lov om ændring i lov om indsende med priser.

Valgt blev: *Viola Nørløv, Albertsen, Lis Groes, Jørgen Peder Hansen, Anker Jørgensen, Helge Nielsen, Axel Ivan Pedersen, Jens Peter Jensen, Guldborg, Holger Hansen, Eva Rée, Jørgen Jensen, Knud Thomsen, Weikop, Gunhild Due, Kjær Rasmussen og A. C. Normann.*

Første næstformand (From): Der er ikke mere på dagsordenen.

Udvalget angående forslag til lov om opførelse af et statshospital i Herlev kommune har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 12. april, kl. 13 med følgende dagsorden:

- 1) *Spørgsmål til ministrene.*
- 2) *Første behandling af:*
Forslag til lov om indfødsrets meddelelse.
- 3) *Første behandling af:*
Forslag til lov om ændring af lov om sømandsskat.
- 4) *Første behandling af:*
Forslag til lov om ændring af lov om indkomstbeskatning af aktieselskaber m. v.
- 5) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*
Forslag til lov om udlevering af lovovertrædere.
- 6) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*
Forslag til lov om ændringer i borgerlig straffelov. (Forældelse, pornografi, homoseksuel prostitution m. v.)
og
forslag til lov om ændringer i forskellige lovbestemmelser om forældelse af strafansvar.

Mødet hævet kl. 18¹⁵.

51. møde.

Onsdag den 12. april kl. 13.

Første næstformand (From): I skrivelse af dags dato meddeler socialministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om midlertidigt tillæg m. v. til folke-, invalide- og enkepensionister samt om midlertidig forhøjelse af grænsen for hjælp til underhold.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Socialministeren (Bundvad): Hermed tillader jeg mig for det høje ting at fremsætte forslag til lov om midlertidigt tillæg m. v. til folke-, invalide- og enkepensionister samt om midlertidig forhøjelse af grænsen for hjælp til underhold.

Der stilles forslag om, at der med virkning fra 1. april i år ydes personer, der modtager indtægtsbestemt folkepension, invalidepension eller enkepension, et tillæg, der normalt vil udgøre 25 kr. månedlig for ægtepar, når begge ægtefæller er berettiget til pension, og 17 kr. månedlig for enlige.

Endvidere foreslås det, at der pr. 1. juli 1967 ydes disse pensionistgrupper en engangsydelse, der normalt vil udgøre 90 kr. for ægtepar, når begge ægtefæller er berettiget til pension, og 60 kr. for enlige.

Baggrunden for forslaget om ydelse af et midlertidigt tillæg er, at regeringen finder det ønskeligt, at der gives pensionisterne en forbedring i deres økonomiske forhold, der ligger på linje med de indtægtsstigninger, der for nylig har fundet sted for lønmodtagerne i henhold til det vedtagne mæglingsforslag. Om de overvejelser, der ligger til grund for størrelsen af de foreslåede tillæg, tillader jeg mig at henvise til bemærkningerne til lovforslaget.

Da det indgår i aftalen mellem arbejdsmarkedets parter, at der skal gennemføres lønforbedringer både pr. 1. marts 1967 og pr. 1. marts 1968, er det regeringens hensigt i folketingsåret 1967-68 at fremsætte lovforslag om yderligere forbedringer for pen-

sionisterne pr. 1. april 1968. Det vil da samtidig blive foreslået, at de midlertidige tillæg indregnes i pensionernes grundbeløb for tiden efter den 1. april 1968. Endvidere vil det blive foreslået, at de ydelser efter invalidepensionsloven, der ydes med beløb svarende til helt og halvt grundbeløb, fra samme tidspunkt forhøjes tilsvarende. Det drejer sig om invaliditetsbeløbet, erhvervsudygtighedsbeløbet, bistands- og plejetillæggene samt invaliditetsydelsen.

Baggrunden for forslaget om udbetaling af en engangsydelse er det særlige timetillæg, der ydes efter aftalen mellem arbejdsmarkedets parter, og som bortfalder efter den førstkommande regulering af dyrtidstillægget i henhold til overenskomsterne.

I lovforslaget indgår endvidere en forhøjelse af lommepegebeløbet til pensionister, der har ophold på alderdomshjem og plejehjem, med 3 kr. for enlige til 95 kr. månedlig og 6 kr. for ægtepar til 190 kr. månedlig.

Endelig foreslås det at forhøje grænsen for almindelig, trangsbestemt underholdshjælp i henhold til forsorgsloven og i henhold til enkepensionsloven, således at forholdet mellem pensionerne og den offentlige hjælp bevares uændret.

Merudgifterne for statskassen som følge af lovforslaget anslås til ca. 86 mill. kr. i finansåret 1967-68.

I finansåret 1968-69 vil der blive tale om en merudgift for statskassen på ca. 146 mill. kr., dersom både det hermed fremsatte lovforslag og de lovforslag om yderligere forbedringer, der agtes fremsat i næste folketingsår, bliver vedtaget.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslaget til det høje tings hurtige og villige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene:

Af *Otto Mørch* til ministeren for familiens anliggender:

„Finder ministeren det rationelt, at omkring 3.000 årlige konsultationer hos mødrehjælpen i Randers fremtidig skal henvises til et nyoprettet mødrehjælpskontor i Viborg?“